

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Almega Utbildnings yttrande över Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Almega Utbildning (nedan förbundet) har getts möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag och vill framföra nedanstående.

Almega Utbildning är en arbetsgivar- och branschorganisation för fristående förskolor och skolor. Förbundet har cirka 820 medlemmar med tillsammans ca 420 000 barn och elever i verksamheterna. Förbundets medlemmar är bundna av kollektivavtal och är verksamma över hela landet.

Inledning

Inom alla delar av samhället finns ett utvecklat samarbete mellan offentliga och privata aktörer. I beredskapsplaneringen saknas ett utvecklat regelverk som speglar privata aktörers centrala roll för försörjningsberedskap, infrastruktur, IT-säkerhet för att nämna några områden. När det gäller samhällsområden som regioner och kommuner ansvarar för saknas ofta ett helhetsperspektiv, där såväl vårdföretag som fristående skolor och förskolor inkluderas i beredskapsplaneringen på ett strukturerat och rättssäkert sätt. Det är därför viktigt att även här se ett helhetsperspektiv.

Almega Utbildning har tidigare fått möjlighet att yttra sig över förslag i departementspromemorian En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet, som specifikt berör både fristående och kommunala skolverksamheter i händelse av fredstida krissituationer eller höjd beredskap. Förbundet har tillstyrkt förslagen i den promemorian och våra medlemmar välkomnar möjligheterna att också få ta ansvar i ett krisläge.

Det har däremot legat utanför den här utredningens uppdrag att lämna förslag om privata aktörers medverkan i planeringen för det civila försvaret eller deras förmåga att upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer eller höjd beredskap. I det inledande kapitlet framförs dock att frågan förekommit i utredningen om att fristående skolor i någon form borde garantera medel för en beredskap i form av lagerhållning av varor och på annat sätt och att en sådan garanti skulle lämnas vid godkännandet av verksamheten. Det skulle dock riskera att innebära ett etableringshinder för nystartade förskolor och skolor, varför en sådan lösning inte är lämplig, utan den frågan bör hanteras på annat sätt. Det finns dock inga förslag rörande de privata aktörerna i den här utredningen. Skolverket har dock aviserat att riktlinjer för skolors beredskap kommer att arbetas fram på myndigheten.

Den här utredningens författningsförslag och bedömningar syftar dock i en del avseenden

också till att säkerställa vissa privata aktörers verksamhetsförutsättningar under fredstida kris eller höjd beredskap. Förbundet vill därför lämna vissa synpunkter nedan i de delarna avseende samordning i planering och gemensamma övningar, samt statens ekonomiska ersättning.

Förbundet vill också påtala att det är viktigt att både begrepp och innehåll harmoniseras i den nya lagstiftning som nu riksdagen fattar beslut om i olika delar gällande Sveriges beredskap vid fredstida krissituation och höjd beredskap, då många olika förslag läggs fram och dessa inte alltid överensstämmer med varandra.

Samordning i planering och gemensam övning

Almega utbildning noterar att en kommun ska utarbeta de planer och vidta de förberedande åtgärder som behövs för att kommunen och privata aktörer som berörda verksamhetsutövare ska kunna hjälpa bland andra skolbarn och skolungdomar att omedelbart komma i skydd i skyddsrum eller annat skyddat utrymme vid ett väpnat angrepp. Förbundet vill betona vikten av samordning i planering och gemensam övning där fristående förskolor och skolor involveras på likvärdiga villkor med offentliga aktörer.

Utredningen påtalar vikten av att utvecklingen av det civila försvaret inte får riskera att innebära att exempelvis skolbarn och skolungdomar som deltar i utbildningar i fristående skolor (friskolor), inte kan tillförsäkras samma omsorg eller hjälp som kan ges till samma grupper av personer inom motsvarande offentligt bedrivna verksamheter om det blir krig i Sverige. Det förutsätter att huvudmännen fristående förskolor och skolor också får delta i planering och gemensamma övningar med kommunen. Som ovan anförts har riksdagen redan antagit särskilda bestämmelser på skolområdet som omfattar både kommunala och fristående skolverksamheter. Förbundet välkomnar ytterligare riktlinjer för eventuella krav även på de fristående verksamheterna exempelvis rörande beredskap och lager. Sådana riktlinjer måste dock ta hänsyn i skillnaderna i storlek på de fristående verksamheterna jämfört med kommunerna.

Statens ekonomiska ersättning till kommuner och regioner för beredskap

När staten anslår medel till kommuner och regioner, exempelvis genom höjning av de generella statsbidragen, vilket utredningen förespråkar som huvudsaklig finansiering för den höjda beredskapen, måste dessa medel komma alla utförare till del, oberoende av driftsform. Almega Utbildning vill betona vikten av att kommuner och regioner fördelar statlig ersättning för höjd beredskap likvärdigt mellan kommuner och fristående förskolor och skolor. Detta gäller exempelvis fristående aktörers kostnader för deltagande i planering, övning och utbildning, men också kostnader för anskaffning av exempelvis livsmedel, utrustning för upprätthållande av måltidsverksamheter och lagerhållning av livsmedel och nödvatten.

För Almega Utbildning

X
Andreas Mörck
Förbundsdirektör

X
Gudrun Rendling
Förbundsjurist